

شرکت بورس کالای ایران
سای عام

بورس های کالا و مشتقات در آفریقا

ترجمه:

حامد سلطانی نژاد و محمود تیمار

بورس‌های کالا و مشتقات در آفریقا

ناشر: راه افتخار

پدیدآورندگان: حامد سلطانی نژاد

و محمود تیمار

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۳۵۵-۵-۶

نوبت چاپ: اول ۱۳۹۷

چاپ و صحافی: واژه پرداز اندیشه

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۷۳۵۵-۵-۶

شماره کتابشناسی ملی: ۵۲۰۱۹۶۲

عنوان و نام پدیدآور: بورس‌های مشتقات در آفریقا

ترجمه (پدیدآورندگان): حامد سلطانی نژاد و محمود تیمار

مشخصات نشر: تهران: راه افتخار، ۱۳۹۷

مشخصات ظاهری: ۲۱۰ ص

موضوع: بورس کالا - آفریقا

موضوع: Commodity exchanges - Africa

ردیف: ۳۳۳/۰۰۹۶۰

نوبت چاپ: ۱۳۸۰/۷، ۱۳۸۰/۷

ردیف: ۱۳۸۰/۷، ۱۳۸۰/۷

ردیف: ۱۳۸۰/۷، ۱۳۸۰/۷

Solami Nejad, Hamed

شماره اثر: ۱۳۸۰/۷، ۱۳۸۰/۷

وضعیت فهرست‌نویسی: فهرست‌نویسی نشده

بها: اهدایی

فهرست اجمالی

۱۱	اختصارات
۱۳	خلاصه اجرایی
۱۹	مقدمه
۲۳	فصل اول: تاریخچه مختصری از توسعه بورس کالا در آفریقا
۳۳	فصل دوم: منابع اقتصادی بورس های کالا برای آفریقا
۵۳	فصل سوم: شرایط و حدمات توسعه بورس کالا در آفریقا
۶۹	فصل چهارم: بورس های کالایی آفریقا، حال و آینده
۹۳	فصل پنجم: واکنش نهاد ناظر
۱۳۱	فصل ششم: پیشنهادات اجرایی در راستای توسعه بورس های کالایی
۱۵۲	فهرست منابع
۱۵۹	وبسایت بورس ها
۱۶۱	لغت نامه
۱۶۷	ضمیمه: بررسی موردی کشورهای آفریقایی

سخنی با خوانندگان

زمان زیادی از پیدایش اولین بورس‌های کالایی در جهان سپری شده است و اکنون بورس‌های کالایی مطرح در سطح جهان توانسته‌اند به جایگاه باثباتی در نظام اقتصادی جهان و مبادلات بین‌المللی دست یابند.

با این وجود نگاهی به عملکرد بورس‌های کالایی در نقاط مختلف جهان، تفاوت‌های قابل ملاحظه‌ای را در نقش بورس‌های کالایی در کشورهای توسعه‌یافته و در حال توسعه آشکار می‌سازد. در حالی که هدف ایجاد بورس‌ها در کشورهای توسعه‌یافته عمدتاً راه‌اندازی قراردادهای آتی و ابزارهای پوشش ریسک قیمتی است و بخش خصوصی عمدتاً پیشرو در اجرای ایده‌ها بوده است. در کشورهای در حال توسعه عمدتاً انگیزه‌ای دیگری در کنار پوشش ریسک قیمت قرار گرفته است و گاهی این انگیزه‌ها پوشش ریسک را تحت الشعاع قرار داده است. همچنین در کشورهای در حال توسعه یا کمتر توسعه‌یافته مشارکات بیشتر حاکمی از شرکت‌های دولتی - خصوصی در پیشبرد پروژه‌های راه‌اندازی بورس‌های کالایی است. برخی موارد حمایت‌های دولت برای توسعه بورس کالا دیده می‌شود و در برخی دیگر بورس کالایی به مدد سیاست‌گذاران می‌آید و قوانین خاص ملی را در حوزه کالاهای اساسی طراحی می‌کند. در برخی موارد بورس کالا نقش شفاف‌سازی معاملات و تراکنش‌ها را در بازارهای داخلی ایفا می‌کند و در برخی دیگر به عنوان عامل اجرایی دولت در مداخله، توزیع یا تنظیم بازارهای داخلی عمل می‌کند.

بورس‌های کالایی عموماً در کشورهای در حال توسعه بخشی از بار دولت را به دوش می‌کشند. نظارت بر بازار، کشف قیمت عادلانه، جلوگیری از قیمت‌گذاری و مداخلات انحصارطلبانه، بهبود شفافیت، بهبود کارایی بازار، بهبود انتشار اطلاعات بازار، از جمله وظایف دولت هستند که می‌توان با توسعه بورس‌های کالایی آنها را به بخش خصوصی سپرد؛ نهادی خودانتظام که منافع خود را در توسعه بازارها، افزایش عمق معاملات، جذب حداکثری سرمایه‌گذاران و افزایش مشارکت تولیدکنندگان و مصرف‌کنندگان جستجو می‌کند و همین امر سبب می‌شود خواسته

یا ناخواسته اهداف فوق را دنبال کند و در جهت منافع عمومی حرکت کند.

بورس‌های کالایی مختلف در کشورهای پیشرفته، در حال توسعه و کمتر توسعه‌یافته با توجه به اهدافی که برای خود ترسیم کرده‌اند راهبردهای متفاوتی را برگزیده‌اند و مسیرهای متنوعی را طی کرده‌اند.

بورس کالای ایران در سال ۱۳۸۶ با ادغام بورس فلزات تهران و بورس کالاهای کشاورزی ایران تأسیس شد و یک سال پس از آن معاملات محصولات پتروشیمی و فراورده‌های نفتی نیز در آن آغاز شد. در ابتدا عمده معاملات صورت گرفته در بورس کالای ایران در بازار فیزیکی انجام می‌گرفت و به تدریج انواع اوراق بهادار نیز در آن معرفی شد. معاملات محصولات صنعتی و معدنی در ابتدا عمده معاملات بورس را شامل می‌شد و پس از مدتی سهم پتروشیمی و فراورده‌های نفتی در معاملات افزایش یافت. در سال‌های اخیر کشاورزی نیز توانست به تدریج راه خود را پیدا کند و جایگاه مناسب‌تری در میان دو بخش دیگر کسب کند. گام‌های برداشته شده در این مسیر نشان می‌دهد که راهبردهای تعیین‌شده توانسته است با کمک به توسعه پایدار بورس کاملاً ایرانی، آن نهاد را به اهداف خود نزدیک‌تر سازد.

برای ترسیم هرچه بهتر اهداف و تعیین راهبردهای اصولی در جهت نیل به آنها می‌بایست تجربیات جهانی و آموزه‌های داخلی با یکدیگر آمیخته شود و در این مسیر با توجه به نیازهای داخلی و شرایط و محدودیت‌های فنی و بکارهای مناسب گزینش شود. بورس کالای ایران که به پستوانه تجربیات چندین ساله خرد و بامعی از شرایط فعلی کشور در بخش‌های اقتصادی گوناگون دارد، هیچ‌گاه از تلاش برای فهم تجربیات سایر متخصصان غافل نبوده است. مطالعه کتاب پیش رو که توسط "بانک توسعه آفریقا" تهیه شده است و حاصل گردآوری تجربیات نهادهای توسعه‌ای مختلف، دولت‌ها و فعالان بخش خصوصی در چندین کشور آفریقایی در جهت راه‌اندازی و مدیریت بورس‌های کالایی می‌باشد، کمک می‌کند تا نگاه جامع‌تری به بورس‌های کالایی و نقش آفرینی آنها در اقتصاد داشته باشیم و با خطای کمتری چالش‌های اقتصادی پیش رو را پشت سر بگذاریم.

در انتها لازم می‌دانم از همکاران خود در شرکت بورس کالای ایران آقایان محمود تیمار و معین محمدی‌پور و خانم محبوبه نارویی که در ترجمه این کتاب نقش بسزایی داشتند تشکر نمایم.

حامد سلطانی‌نژاد

اسفندماه ۱۳۹۶